

LIÊN HIỆP THƯ VIỆN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHU VỰC PHÍA NAM TỪNG BƯỚC LIÊN THÔNG NHƯ THẾ NÀO?

Thư viện là phản ánh các nền văn minh, ý niệm thư viện đã trải qua nhiều giai đoạn và luôn luôn tiến triển để thích nghi với mọi tình thế. Bước tiến triển của Ngành thông tin thư viện được ghi nhận qua ba giai đoạn:

- Quản lý tư liệu
- Quản lý thông tin
- Quản lý tri thức

Giai đoạn quản lý tư liệu cho ta thấy hình ảnh thư viện là thư viện đơn độc. Người quản thủ thư viện trước hết phải hoàn thành nhiệm vụ giữ gìn tài liệu và tiết kiệm chỗ xếp sách một cách tuyệt đối. Quan niệm quản lý trong giai đoạn này là **quản lý vật chất** - người quản thủ thư viện luôn quan tâm đến kích cỡ, quy mô, phạm vi, không gian, vv... Khi ngành thông tin thư viện phát triển đến giai đoạn quản lý thông tin để đáp ứng nhu cầu tìm kiếm thông tin ngày càng cao, quan niệm quản lý cũng thay đổi, người quản thủ thư viện nay là người quản lý thông tin chỉ quan tâm đến sự tiện lợi, nhanh chóng, hiệu quả, nội dung tài liệu, vv... Đây là quan niệm **quản lý phi vật chất**. Người quản lý thông tin không phải chỉ quan tâm đến thông tin trong thư viện mình mà còn thông tin ở bên ngoài. Hình ảnh thư viện trong giai đoạn

này không còn là thư viện đơn độc mà là thư viện với sự liên kết trong một mạng lưới thư viện.

Vấn đề liên thông giữa các thư viện do đó là một yêu cầu hết sức cần thiết đối với hoạt động thư viện từ đó cho đến ngày nay. Việc áp dụng máy tính để tự động hóa các hoạt động thư viện không những gia tăng khả năng quản lý thông tin rất nhiều mà còn tăng cường khả năng liên kết thư viện. Những thành tựu và sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin đã đưa ngành thông tin thư viện đạt đến đỉnh cao của quản lý thông tin, đồng thời đặt ra một điều kiện tất yếu cho vấn đề liên thông thư viện - đó là **chuẩn hóa**.

Ngành thông tin thư viện trên thế giới hiện nay đang phát triển với một tốc độ nhanh chưa từng có và đạt đến một mức độ chuẩn hóa trên phạm vi toàn cầu đang chuyển mình vào kỷ nguyên tri thức. Hay nói một cách khác là quá độ từ kỷ nguyên thông tin sang kỷ nguyên tri thức. Thông tin ngày càng có khuynh hướng trở nên quá tải và hỗn mang, người quản lý thông tin phải dựa vào công nghệ thông tin để chọn lọc và chỉ phục vụ những thông tin có ý nghĩa và hữu ích - đó là tri thức. Người

quản lý thông tin trở thành quản lý tri thức - quản lý công nghệ thu thập và chọn lọc thông tin có ý nghĩa và hữu ích đồng thời cũng quản lý công nghệ giúp độc giả tự hình thành tri thức. Đây là giai đoạn quản lý tri thức, liên thông thư viện đạt đến phạm vi toàn cầu. Chẳng hạn như OCLC (Online Computer Library Center) là mạng công cụ thư tịch lớn nhất thế giới không những phục vụ việc chia sẻ nguồn lực thông tin mà còn đảm trách việc kiểm soát thư tịch cho 40.000 thư viện trong 76 quốc gia trên thế giới.

Trước bối cảnh ngành thông tin thư viện thế giới phát triển nhanh chóng cùng với việc ứng dụng công nghệ thông tin ngày càng trở nên triệt để, ngành thông tin thư viện nước ta phải định hướng phát triển như thế nào hầu bắt kịp nhịp phát triển chung trong khu vực và trên thế giới?

Thiết nghĩ:

- Cần phải nhanh chóng đổi mới nội dung và chương trình giảng dạy ngành Thông tin – Thư viện theo hướng Chuẩn hóa – Hội nhập nhằm đào tạo một đội ngũ nhân sự có năng lực.
- Cần nhanh chóng thành lập Hội Thư viện Việt Nam thống nhất.

Liên hiệp Thư viện các trường ĐH khu vực phía Nam hôm nay theo truyền thống của Câu lạc bộ Thư viện đã định hướng phát triển sinh hoạt theo hướng Chuẩn hóa – Hội nhập.

Mục đích của Liên hiệp thư viện các trường ĐH khu vực phía Nam được xác định trong Bảng Điều lệ là: "**Liên kết các thư viện thành viên cùng hỗ trợ, hợp tác**

tiến đến liên thông, phát triển đồng bộ, nhằm phục vụ tốt công tác giảng dạy, học tập và nghiên cứu". Để tiến hành từng bước liên thông, Liên hiệp thư viện đã xúc tiến việc thăm dò bằng Phiếu trả lời và khảo sát thực tế hiện trạng tất cả các thư viện thành viên. Trên cơ sở đó phân loại thư viện thành viên: đánh giá sắp xếp. Từ đó Ban chủ nhiệm Liên hiệp soạn thảo kế hoạch xây dựng một mô hình liên thông thư viện từng bước hoàn thiện đồng thời nhân rộng ra cho toàn thể các thư viện thành viên; song song với việc xây dựng và hoàn thiện mô hình liên thông thư viện, Liên hiệp tổ chức tập huấn để nâng cao trình độ nhận thức Chuẩn hóa-Hội nhập cũng như trình độ nghiệp vụ ngang với nhận thức đó cho những thư viện thành viên khác; đối với những thành viên có khó khăn trong vấn đề phát triển, Liên hiệp lên kế hoạch và lập dự án tìm nguồn tài trợ trong và ngoài nước để giúp những thư viện đó có điều kiện bắt kịp nhịp phát triển chung trong Liên hiệp tiến đến liên thông toàn Liên hiệp.

1. Về việc xây dựng mô hình liên thông:

Trong quá trình sinh hoạt trong CLB Thư viện, một số thư viện đã có nhận thức đổi mới sớm, phát triển theo hướng Chuẩn hóa-Hội nhập cùng với một số thư viện khác, xác định đúng hướng đi, từ đó đã có điều kiện nhận được nhiều đầu tư thỏa đáng để nâng cấp cơ sở hạ tầng và trang thiết bị tiến đến xây dựng thư viện hiện đại. Những thư viện này là những hạt nhân nòng cốt trong Liên hiệp thư viện các trường đại học khu vực phía Nam.

Mô hình liên thông được xây dựng cho những thư viện nòng cốt này:

- Bàn bạc thảo luận tiến đến giao ước liên thông;
- Thống nhất kiểm soát thư tịch: phân loại Dewey, biên mục mô tả AACR2, biên mục đề mục, biên mục MARC 21;
- Thống nhất phân tích về kiểm soát thư tịch trong những phần mềm quản lý thư viện. Dần dần tiến đến thiết lập Cơ sở dữ liệu ảo nhằm thành lập Thư viện ảo cho mô hình liên thông này;
- Lập kế hoạch xây dựng CSDL luận văn, luận án sau đại học và những CSDL chuyên ngành;
- Phân công bổ sung tạp chí và chia sẻ sử dụng;
- Phân công bổ sung tài liệu điện tử (CSDL CD-ROM, tạp chí điện tử, CSDL trực tuyến) chia sẻ sử dụng trực tuyến;
- Mượn liên thư viện.

Ngoài ra, nhằm nâng cao hiệu quả của mô hình liên thông thư viện, Liên hiệp thư viện tiến hành lập dự án đề nghị xin nguồn tài trợ để tập huấn trong và ngoài nước nhằm nâng cao trình độ nghiệp vụ và kỹ thuật liên thông, đồng thời nâng cấp hạ tầng cơ sở trang thiết bị.

2. Về việc tổ chức tập huấn nghiệp vụ chuẩn hóa:

Song song với việc thiết lập mô hình liên thông thư viện đối với những thư viện thành viên đã phát triển tương đối cao, Liên hiệp thư viện lập kế hoạch tập huấn thường xuyên cho tất cả những thư viện

thành viên còn lại nhằm nâng cao kỹ năng kỹ thuật quản lý thư viện hiện đại. Tạo điều kiện cho từng thư viện thành viên phấn đấu tham gia vào mô hình liên thông. Dần dần mô hình không còn là mô hình nữa mà là một sự liên thông trong toàn thể thư viện thành viên của Liên hiệp các thư viện đại học khu vực phía Nam.

Chương trình tập huấn bao gồm:

- Quản lý thư viện chuẩn hóa
- Tin học văn phòng và Internet cho quản thủ thư viện
- Thực hành phân loại Dewey
- Biên mục mô tả AACR2
- Biên mục đề mục
- Biên mục máy đọc được MARC 21
- Trình bày thông tin và xuất bản điện tử
- Tự động hóa thông tin thư viện
- Xây dựng thư viện điện tử
- Dịch vụ thông tin (tham khảo)
- Dịch vụ thông tin trực tuyến
- Tiếng Anh chuyên ngành Thông tin Thư viện

Những khóa tập huấn có thể được tổ chức tại Thư viện Đại học Khoa học Tự Nhiên TP. Hồ Chí Minh, Thư viện Đại học Cần Thơ, Thư viện Đại học Đà Lạt, Thư viện Đại học Thủy sản Nha Trang, và Trung tâm thông tin tư liệu Đại học Đà Nẵng.

3. Mở rộng liên thông với các thư viện ngoài Liên hiệp:

Mô hình liên thông của Liên hiệp thư viện các trường đại học khu vực phía Nam có thể mở rộng liên thông từng phần đến toàn phần với những thư viện khác hội đủ

điều kiện chuẩn hóa nghiệp vụ, trình độ kỹ thuật, và hạ tầng cơ sở, đồng thời chấp nhận giao ước liên thông.

Những khóa tập huấn cũng được tổ chức rộng rãi cho tất cả các đồng nghiệp ngoài Liên hiệp nhằm quảng bá quan điểm biện chứng CHUẨN HÓA - HỘI NHẬP - PHÁT TRIỂN. Phải chuẩn hóa để hội

nhập, hội nhập để phát triển hay là muốn phát triển thì phải hội nhập, để hội nhập thì phải chuẩn hóa. Đây là điều kiện tất yếu để phát triển thư viện tiến đến liên thông trên phạm vi cả nước và hội nhập với toàn cầu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Minh Hiệp, Lê Ngọc Oánh, Dương Thúy Hương. *Tổng quan khoa học thông tin và thư viện*. - TP. HCM : Đại học quốc gia, 2001.
2. *Phương hướng hoạt động của Liên hiệp Thư viện các trường đại học khu vực phía Nam nhiệm kỳ 2001-2003* / Ban chấp hành Liên hiệp thư viện các trường đại học khu vực phía Nam.

“Trong các cơ sở hay phòng ban của một trường đại học, không có cơ sở nào thiết yếu hơn Thư viện Đại học. Ngày nay không một công trình khoa học nào với giá trị đích thực mà không có sự trợ giúp của một Thư viện đúng nghĩa ngoại trừ những trường hợp phi thường của những thiên tài thỉnh thoảng xảy ra trong lịch sử nhân loại, đó là những trường hợp ngoại lệ ”

Edmund J. James,
Nguyên Viện trưởng Viện ĐH Illinois

“Sự nghiệp phát triển Thư viện như một người đi trên một chiếc xe đạp: cầm chắc tay lái, mắt nhìn đúng hướng, và đạp thật nhanh ”.

Kathy E. Texla,
Giám đốc Thư viện Tổng hợp Woodruff, Viện ĐH Atlanta

“Một cuốn sách mất đi được xem như một chiến sĩ hi sinh ngoài trận địa còn hơn là chết dần chết mòn trên kệ sách trong kho ”.

Nông Quốc Chấn,
Nguyên Thứ trưởng Bộ Văn hóa